

פרק ב אמנם פנימית ענין מקומו של עולם.
 הוא ענין גדול מאד. כי מה
 שכנוהו ית"ש מקומו של עולם. אין ערך כלל.
 לענין וקוס הנושא כל חפץ העומד עליו שעומת
 התהוות וקוס הכלי יסלה מציאות בפני עצמה.
 והמקום רק מולת אותה שלא תפול ותשבר.
 וכן ענין חיות וקוס הגוף ע"י הנשמה. הגוף
 יש לו מציאות בפני עצמו. ואינו מתבטל מציאותו
 גם בצאת הנשמה מונו. אבל העולמות כולם
 כל עיקר התהוות מציאותם כל רגע הוא רק
 מאתו ית"ש. וחלו היה מסלק רצונו ית"ש מלהוות
 אותם כל רגע היו לאין ואפס ממש. ורק
 מחמת שאין זכח שום נברא חף עליון שבעליוני
 להשיג מהות הענין איך כל העולמות וכל
 זבאם המה זעזעם אין. ורק כל רגע המה
 מתהוים למוציאות ממנו יתברך. לזאת נחרו
 להמזילהו יתברך ולהסביר לאזן שומעת נקרב
 חכמים. נתיבת מקוס. *) (מ)

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה:
 ויפגע במקום וילן שם כייבא השמש ויקח מאבני המקום וישם יא
 מראשתי וישכב במקום ההוא: ויחלם והנה סלם מצב ארצה יב
 וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו: והנה יג
 יהיה נצב עליו ויאמר אני יהוה אלהי אברהם אביך ואלהי יד
 יצחק הארץ אשר אתה שכב עליה לך אתננה ולזרעך: והיה יד
 זרעך בעפר הארץ ופרצת ימה וקדמה וצפנה ונגבה ונברכו בך
 כל משפחת האדמה וברעך: והנה אנכי עמך ושמרתך בכל טו
 אשר תלך והשבתיך אלי האדמה הזאת כי לא אעזבך עד אשר
 אסעשיתי את אשר דברתי לך: ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש טז
 יהוה במקום הזה ואנכי לא ידעתי: ויירא ויאמר מה נורא המקום יז
 הזה אין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים: וישכם יעקב בבקר יח
 ויקח את האבן אשר ישם מראשתי וישם אתה מצבה ויצק שמן
 על ראשה: ויקרא את שם המקום ההוא בית אל ואולם לזו שם יט
 העיר לראשונה:
 ויעקב הלך לדרך ויפגעו בו מלאכי ב
 אלהים: ויאמר יעקב באשר ראם מחנה אלהים זה ויקרא שם ג
 המקום ההוא מחנים:

פנא ויצא

2

ט וכן. יא) ויפגע במקום, רב הונא בשם ר' אמר ימפני
 מה מכנין שמו של הקדוש ברוך הוא וקוראין אותו מקום,
 שהוא מקומו של עולם ואין עולמו מקומו. מן מה דכתיב
 (שמות לג כא) הנה מקום אתי, הוי הקדוש ברוך הוא מקומו של
 עולם ואין עולמו מקומו.

מכנה ככה ויצא

3

ויושכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד ט
 שם אתפני יהוה: וישקף על פני סדם ועמלה ועל כל פני כז
 ארץ הכנען וירא והנה עלה קיטר הארץ כקיטר הכבשן:

בנא וירא

4

. א"ר חלבו
 אמר רב הונא ככל הקובע *מקום לתפלתו
 אלהי אברהם בעזרו וכשמת אומרים לו אי
 עניו אי חסיד מתלמידיו של אברהם אבינו
 ואברהם אבינו מנא לן דקבע מקום דכתיב
 *וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד ראשי
 שם *ואין עמידה אלא תפלה שנאמר *ויעמוד תלמידי
 פינחס ויפלל:

מ' קובע (וי)

5

כי ענין מה שהוא ית"ש נקרא
 מקום. פירשוהו ז"ל כז"ר פס"ח ע"פ פוגע במקום
 ר"ה נשם ר"א אמר מפני מה מכנין שמו של
 הקדוש וקוראין אותו מקום שהוא מקומו של עולם
 ואין עולמו מקומו ולפי
 פשוטו ר"ל כונו שהמקום הוא סובל ומחזיק
 איזה דבר וחפץ המונח עליו. כן נדמיון זה
 הצורא ארון כל ית"ש הוא המקום האמיתי
 הסובל ומקיים העולמות והצורות כולם. שאם
 ח"ו יסלק כחו ויהיה חף רגע אחת. אפס מקום
 קיום וחיות כל העולמות. וכמ"ש ואתה מחיה
 את כולם והוא פנת יסוד אמונת ישראל כמ"ש
 הרונז"ס ז"ל נרים ספרו. נפש בישא
 עז ח

ברוך המקום, קרא השם יתברך מקום כי המקום
 בו עומד הדבר אשר הוא מקום לו, והמקום עודף
 עליו והוא יתברך מקומו של עולם מפני שהוא
 כולל הכל ואין נמצא יוצא ממנו ועודף עליהם
 מבלי תכלית לכך ראוי לקרותו מקום.

מפני גבורתו חף ביקו ט

7

ריוח והצלה יעמוד ליהודים
 ממקום אחר כי הוא יתברך נקרא מקום בשביל
 שהוא יתברך מקיים הכל ונותן מקום על כן המלך
 ג"כ יש לקרא מקום בשביל שיוא מקיים על
 אומה שהוא מלך וכאשר אתה מלכה גם כן
 עליך יש לקיים את אומתך ואם אין אתה עולה
 זה ריוח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר
 הוא הש"י אשר הוא מקום אל הכל בשביל
 שהוא מקיים הכל כי עתה ראוי לך שתהיה
 עתה מקום לישראל כאשר אתה מלכה ולחת
 להם קיום מפני האויב והבן הדברים האלו מאוד
 כי הוא יתברך מעמיד ומקיים הכל לכך מקום
 הוא אל הכל.

מפני גבורתו חף ביקו ט

8

רבי יהודה אומר המקום ירחם עליך ועל
 חולי ישראל רבי יוסי אומר המקום ירחם
 עליך בתוך חולי ישראל

מ' עבר (יב"י)

9

אלהי ישראל יאמן נא דבריד אשר דברת לעבדך דגד אבי: כי כז דברת
 האמנם ישב אלהים עלי הארץ הנה השמים ושמי השמים לא
 יכלכלוך אף כיי הבית הזה אשר בגיית: ופנית אלי תפלת עבדך. כח
 ואל תחנתו יהוה אלהי לשמע אלי הרנה ואל תתפלה אשר עבדך.
 כט מתפלל לפניה היום: להיות עינך פתוחות אלי הבית הזה לילה
 ויום אל המקום אשר אמרת יהיה שמי שם לשמע אל התפלה
 אשר ותפלל עבדך אל המקום הזה: ושמעת אלי תחנת עבדך
 ועמך ישראל אשר ותפללו אל המקום הזה ואתה תשמע אל מקום
 שבתך אל השמים ושמעת וסלחת:

מביא א' ג

10

מקום ארון וכרובים אינו מן המדה מ' בנא - קמא
 (ט"ז)

11

את שרי אשתו ואת לוט בן אחיו ואת כל רכושם אשר רכשו ואת הנפש אשר עשו בחרן ויצאו ללכת ארצה כנען ויבאו ארצה כנען: ויעברו אברהם בארץ עד מקום שקם עד אלון מורה והקנעני אז בארץ:

בני ישראל

12

עד מקום שכם. להחפלו על בני יעקב כשיצאו להלחם בשכם:

בני ישראל

13

א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יוחאי כל הקובע מקום לתורתו אויביו נופלין תחתיו שנא' ושמתי מקום לעמי לישראל ונטעתיו שטחל ושכן תחתיו וגו':

גמ' בבבא מציעא (ל"ג)

18

כל הקובע מקום לתורתו אויביו נופלין תחתיו שנאמר ושמתי מקום לעמי ונטעתיו שטחל וישראל היו משרה שכינתו שם וזכותו היו ישראל יושבים לבטח ולא היו מפחדים מהאויבים בלבד ולפיכך בזה יכלל מהאויבים ואפי' מי שאינו יודע אלא מעט יש לו לקבוע בחותו מקום וללמוד כמה שידוע כדי שיזכה לזה ויחשוב בעניניו ויכנס בלבו יראת שמי' ואם אינו יודע כלל יש לו ללכת לבתי המדרשות שלומדין ושכר הליכה בידו:

בני ישראל

20

יונים נקבצו עלי ופרצו חומות מגדלי ומנותר קנקנים בני בינה ימי שמונה

מצאנו

21

אני חוכמה ושדי כמגדלות אמר רבי יוחנן אני חוכמה זו תורה ושדי כמגדלות אלו תלמידי חכמים וירבא אמר אני חוכמה זו כנסת ישראל ושדי כמגדלות אלו בחי כנסות ובתי מדרשות

גמ' פסחים

22

וכד מטי דוכתא דאיתרחיש לחון ניסא * כגון מעברות חים ומעברו הירדן ומעברי נחלי ארנון ואבני אלגביש בבית חורון ואבן שזרם עוג מלך הכשן למשה ואבן שישב עליה משה כשעשה מלחמה בעמלק ואשת לוט והומות יריחו שנבלעו במסומן כולן הרואה אותן צריך ליתן תודאה ושבת לפני המקום וכד מטי יומא דאיתרחיש לחון ניסא לישראל כגון חנוכה ופורים מיחייב לברוכי ברוך אשר עשה ניסים לאבותינו בזמן הזה ומחייבין לאדלוסי שרגא דחנוכה תמניא יומין מכי עייל יום עשרים וחמשה בכסליו עד מישלם תמניא יומין ומאן דמדליס מיחייב לברוכי ומאן דחוו נמי מיחייב לברוכי * דאמר רבי חייה בר אשי אמר רב המדליס נר חנוכה צריך לברך ט' ורבי ירמיה בר אבא אמר הרואה אותו צריך לברך

איתרבי

23

כי יפלא מן דבר למשפט בין דם בין דין ודין יבין נגע לנגע דברי ריבת בשעריה וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר יהוה אלהיך בו:

בבבא מציעא

24

אמר בן עזאי בשמך יקראוך ובמקומך ישיבוך ומשלך יתנו לך אין אדם נוגע במוכן לחבירו ואין מלכות נוגעת בחברתה אפי' כמלא נימא:

גמ' יומא (ל"ג)

בני ישראל

16

בעוה"י, לפרשת וישב ושבת א' דחנוכה תקצ"א לפ"ק

הנה אחיך רועים בשכם (בראשית ל"ג) יען כל מעשי בני רמוזים במעשי אבות כמו שהאריך רמב"ן, נ"ל כי מלחמת יונים וניצוח הכהנים החשמונאים רמוז במלחמת שכם, כי בימי יונים לא גלו מארץ ישראל אלא בתוך ארצם היו יושבים, ועל ידי גזירה תיבעל לטפסר תחילה התחיל המלחמה כדאיתא בפייט (לשבת ראשון דחנוכה המתחיל אורך), ה"נ על ידי דינה נמסרו רבים ביד מעטים וטמאים ביד טהורים, והניצוח היה על ידי לוי, והכא על ידי כהנים. ובסוף טיהרו המקדש ונעשה נס בשמן, ה"נ והטהרו והחליפו שמלותיכם ונקומה ונעלה בית אל ויצב שם מצבה ויצק עליה שמן (בראשית ל"ה ב', י"ד).

בבבא מציעא

17

יב, ו) עד מקום שכם ר"ת שמע, ולעבדו ש כ מ אחד (צפניה ג ט) ר"ת שם כבוד מלכותו, ולכך רמוז שכם אצל אחד ואצל שמע.